

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Rapport 2004:54

www.o.lst.se

Individuell plan - LSS

Individuell plan - Ett sätt att underlätta samverkan på den enskildes villkor

Enligt 10 § LSS kan den enskilde som beviljats en insats enligt LSS begära att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med den enskilde.

I planen ska även finnas med åtgärder som vidtas av andra än kommunen och landstinget. Planen ska omprövas minst en gång per år.

Länsstyrelsens sammanfattning och kommentarer

Anledningen till att en Individuell plan (IP) kommer till stånd varierar och någon enhetlig bild kan Länsstyrelsen inte se. Planerna kan se mycket olika ut allt utifrån den enskildes önskemål och frågeställningar. Samtliga kommuner/nämnder lägger stor vikt vid den enskildes inflytande och förplaneringsmöten sker. Planerna dokumenteras och den enskilde skriver under IP. Dokumentationen varierar. Någon enhetlig modell finns inte och behövs enligt Länsstyrelsens bedömning inte heller. Det är viktigt att arbetet inte kompliceras utan sker i så enkla former som möjligt.

I intervjuerna framkommer olika skäl till att så få IP har upprättats. Många andra planer upprättas som ibland påminner om IP. Ett annat skäl är att den enskilde får de insatser han/hon behöver och inte känner behov av ytterligare en plan. Det krävs ett engagemang från den enskilde/familjen vilket de inte alltid mår med.

Länsstyrelsen kan konstatera att det finns brister i både skriftlig och muntlig information om IP. Få kommuner/nämnder har skriftlig information. Handläggarna upplever också att det är svårt att för den enskilde förklara syfte och vinst med IP. Länsstyrelsen anser att det i kommunerna ska finnas bra skriftlig information om IP som måste kompletteras med kontinuerlig muntlig information.

Begreppet IP används i många olika sammanhang och skapar förvirring. Det kan vara svårt för alla inblandade att skilja IP från andra individuella planeringar. I och med att så få efterfrågar IP får inte handläggarna kunskap och erfarenhet vilket försvårar informations- och motivationsarbetet. Länsstyrelsen anser att det är viktigt med erfarenhetsutbyte mellan kommunerna för att öka kunskap och kompetens om IP.

Flera av de intervjuade handläggarna anser att det initialt kräver tid att arbeta med IP, men att det på sikt kan spara tid. Det är viktigt att ledningen/nämnden har kunskap om IP och att intentionerna om IP når ut till handläggare och verksamheter.

Länsstyrelsen anser att handläggarna har en mycket viktig roll och att de måste ges förutsättningar för att tidsmässigt kunna erbjuda IP som en arbetsmetod att fånga upp den enskildes behov. Denna tid finns inte alltid idag.

En god individuell planering skapar trygghet för den enskilde/anhöriga och kan bidra till att kommunen i god tid har möjlighet att planera för ex. framtida boende. Idag brister det i denna planeringsprocess.

Länsstyrelsen anser att antalet upprättade planer i länet är oroväckande lågt och är övertygad om att det finns betydligt fler personer som har behov av att få en IP upprättad.

Bakgrund och metod

Regeringen har i regleringsbrev 2004 givit Länsstyrelserna i uppdrag att se till att kommunernas användning av IP enligt 10 § LSS ökar. Av Socialstyrelsens sammanställning av antalet upprättade planer i landet 2003 framgår att enbart ca 6,5 % av de personer som har LSS-insats från kommunerna också har IP. I Västra Götalands län är det endast 4 % som har en IP.

Syftet med

Länsstyrelsens granskning är:

- att bidra till att antalet IP enligt 10 § LSS ökar i länet,
- att ge kommunerna stöd och information om hur arbetet med IP kan gå till.

Länsstyrelsen har besökt åtta kommuner/stadsdelsnämnder: Frölunda och Örgryte i Göteborg, Stenungsund, Uddevalla, Töreboda, Skövde, Partille och Härryda. De sex nämnder som har gjort flest individuella planer i länet har valts ut samt två nämnder som inte har upprättat någon individuell plan.

Granskningen i kommunerna/stadsdelsnämnderna har genomförts genom intervju och diskussion med LSS-handläggare och verksamhetschef/enhetschef. Samtalen har framför allt rört i vilken utsträckning kommunen/stadsdelsnämnden använder IP, hur informationen sker, hur IP upprättas samt positiva och negativa erfarenheter. Länsstyrelsen har även samlat in material i form av informationsbroschyrer, checklistor, mallar etc.

Vid besöken har Länsstyrelsen tagit del av två individuella planer i var och en av de sex förvaltningar som upprättat planer.

Resultat av granskningen

Antal planer

Antalet aktuella planer i de sex förvaltningarna som har upprättat IP varierar mellan fyra och 46

(Partille 4, Uddevalla 8, Örgryte 9, Härryda 18, Skövde 21, Töreboda 46). I Frölunda stadsdelsnämnd och Stenungsunds kommun finns inga aktuella planer.

Målgrupp

I två kommuner rör planerna i hudsak barn, i en tonåringar, i två uteslutande vuxna och i en är det hälften vuxna och hälften barn som har en aktuell IP.

Anledning till att plan

upprättats/inte upprättats

De sex kommuner som har aktuella IP anger följande som skäl till att planen kommer till stånd:

- samordningsproblem,
- allmän uppföljning och gränsdragning samt ansvar mellan kommun-sjukvård-LSS,
- frågeställningar i samband med skiftet av skolform mellan grundskola - gymnasieskola,
- problem i skolsituationen,
- barnfamiljer med problem samt vuxenhjärnskadade,
- problemlösning utifrån skiftande frågor, ofta handlar det om bemötande.

Stenungsunds kommun genomförde för åtta år sedan en omfattande informationsinsats om IP och det upprättades IP för alla som hade daglig verksamhet. Ingen av dem som fick en IP önskade få den förnyad då de ansåg att behov inte fanns då allt fungerade bra. För alla vuxna i såväl boende som daglig verksamhet används nu MIP (Min Individuella Plan). Planerna följs upp en gång per år. Skillnaden i förhållande till IP är att i MIP styr verksamheten och handläggarna i högre grad än i IP. Initiativet till MIP kommer från verksamheten och inte från den enskilde. Strukturen liknar IP men den enskilde skriver inte under planen.

Vid intervjun i Frölunda stadsdelsförvaltningen framkom att de för sju år sedan skriftligt informerade alla brukare om IP. Det ledde

till att sju planer upprättades, där efter har ingen efterfrågat IP.

Information skriftlig, muntlig

Tre kommuner/nämnder saknar skriftlig information om IP vilket de är medvetna om är en brist och som de planerar att åtgärda. I Töreboda och Stenungsunds kommun finns en speciell skriftlig broschyr om IP. I de tre övriga kommunerna finns kortfattad information om IP i informationsmaterial/broschyr angående LSS.

I ett par kommuner/nämnder finns information om IP på hemsidan.

Samtliga kommuner/nämnder ger muntlig information om IP på olika sätt och i varierande omfattning:

- vid möten med berörda familjer/brukare,
- vid föräldramöten och i samband med skolfrågor,
- genom att handläggarna informerar habiliteringen som i sin tur informerar familjerna,
- i form av inbjudan av brukare/familjer till möte via annonsering,
- information till andra myndigheter, psykiatri, skola, sjukhuskuratorer, gode män, personal och handläggare inom egna verksamheter, vårdcentraler och FUB.

Flera handläggare uppger att de har god kontakt med FUB som har god kännedom om IP och som i sin tur sprider information till brukarna. Information och samverkan med andra intresseorganisationer är mer varierande och det är inte så vanligt att personer med psykiska funktionshinder får information om IP. I ett par kommuner/nämnder har information givits om IP till kommunala handikapprådet.

I Uddevalla kommun finns en "Socialupplysning" dit kommuninvånarna kan ringa och ställa frågor. Det leder ofta till att informationsmaterial skickas ut.

Andra planer/möten med den enskilde

Samtliga kommuner/nämnder uppger att det upprättas flera planer för brukare inom skola, habilitering, målsättningsplaner inom boende och daglig verksamhet. MIP används i en kommun.

Några handläggare säger vid intervjun att föräldrar tycker det är svårt att hålla ordning på alla planer och uttrycker "inte ett möte till".

Samverkan

Kommunernas/stadsdelsnämndernas handläggare och verksamhetschefer beskriver att de har bra samverkan med habiliteringen som har goda kunskaper om LSS och IP. Flertalet anser också att de har en bra samverkan med FUB. Några kommuner/stadsdelsnämnder anser att de har god samverkan med skolan och med det team som arbetar med barn med särskilda behov. Andra exempel på samverkanspartners är psykiatrin, sjukhuskuratorer och överförmyndare.

Det har i regel inte varit något problem att få representanter för vårdgivare och myndigheter att medverka vid planeringstillfället förutsatt att de får information i god tid. Ett par kommuner uppger att det kan vara svårt att få med läkare, bl.a. av den orsaken att tjänsterna inte är besatta.

Tillvägagångssätt vid upprättande av Individuell Plan

Kommunerna /stadsdelsnämnderna arbetar på olika sätt med IP. De flesta anger att de inte har någon bestämd arbetsmodell men någon form av ram eller checklista finns i regel. Det förekommer att handläggare inom samma förvaltning gör på olika sätt. Flera av handläggarna nämner i intervjuerna att den enskilde måste få stort utrymme att styra och påverka utformningen av planen och att det också är viktigt att IP och arbetet med den inte kompliceras till i onödan.

En av de intervjuade handläggarna uppger att den enskilde gör en formell begäran om IP och anger vilka personer hon/han önskar skall vara med och att ett formellt beslut fattas.

I regel startar arbetet med IP med ett förplaneringsmöte med den enskilde /dennes företrädare/ vårdnadshavarna och handläggaren. Vid förplaneringen går man igenom vad den enskilde önskar ta upp vid det kommande planeringsmötet, vilka personer han/hon önskar skall delta och var mötet skall hållas. Ett par kommuner har checklista eller mall för förplaneringen.

Så gott som samtliga intervjuade anger att den enskilde oftast vill ha mötet i förvaltningens eller annan vårdgivares eller myndighets lokaler. Endast en intervjuad anger att den enskilde brukar föredra att mötet sker i det egna hemmet.

Handläggaren skickar ut kallelse tillsammans de punkter/områden som den enskilde önskar diskutera.

Det är oftast kommunens handläggare som håller i planeringsmötet och samordnar IP. I en kommun utses sekreteraren vid mötet, det kan vara den enskilde själv, en förälder, kurator etc, anteckningarna skrivs för hand och efter muntlig genomgång mot slutet skriver den enskilde under. I en stadsdelsnämnd håller handläggaren i det första mötet och sedan tar den enskilde, god man eller förälder över. I ytterligare ett par kommuner har det förekommit att den enskilde har önskat någon annan än handläggare för att samordna planen eller hålla i mötet. Den enskilde skriver i regel under planen och de som har deltagit på mötet erhåller med den enskildes medgivande var sitt exemplar. Uppföljning av planen sker efter sex mån - ett år. Oftast bestäms uppföljningsdatum vid planeringsmötet.

Varför upprättas inte fler planer?

Det förekommer mycket samverkan kring enskilda personer inom kommunen och med andra myndigheter/vårdgivare utan att den enskilde har begärt en IP. Inom t.ex. boende och daglig verksamhet sker ofta regelbundna individuella planeringssamtal och inom barnhabiliteringen upprättas habiliteringsplaner. Föräldrarna orkar inte alltid med fler möten och ser inte behovet av ytterligare en plan. Det kräver tid och engagemang från familjen. För många enskilda/familjer fungerar de insatser som de har och de har inte behov av en IP.

Antalet IP kan också påverkas av vilken kännedom som finns om möjligheten att begära en individuell plan och vilken information som de enskilda har erhållit.

Det kan vara svårt att förstå syftet och att skilja IP från andra planer.

Arbetet skiljer sig från handläggning där handläggarna efter beslut ofta lämnar över till verkställigheten. När det gäller IP är handläggarna själva utförare. Det innebär ett annat arbetssätt. Arbetet med IP kräver tid och handläggarnas arbetssituation kan också påverka hur aktiva handläggarna är i att initiera IP. —————>

Erfarenheter av arbetet med Individuell plan

Utdrag ur intervjuerna med exempel på fördelar och svårigheter med IP.

Fördelar:

- att kunna samla berörda personer runt individen,
- möjligheten till planering på kort och lång sikt,
- de som är delaktiga strävar mot samma mål,
- arbetsbesparande för handläggarna på längre sikt,
- bra sätt för handläggarna att följa upp verkställigheten,
- bättre samordning och helhetsperspektiv,
- det blir tydligt vem som ansvarar för vad,
- den enskilde känner sig tryggare. Planen ger kontinuitet t.ex. vid byte av handläggare och andra inblandade,
- underlättar i tunga ärenden och gör det möjligt att se resultat,
- de som medverkar får en annan syn och ser andra myndigheters/vårdgivares del i det gemensamma arbetet.

Svårigheter:

- kan vara svårt att få till ett "bra möte" om det är många deltagare,
- det kan vara svårt för den enskilde att uttrycka en egen vilja,
- den enskilde/anhöriga kan ibland ha orealistiska förväntningar på vad IP skall kunna åstadkomma,
- det finns inte tillräckligt med handläggarresurser om det skulle bli en stor tillströmning av personer som önskar IP,
- tidskrävande och det kräver att handläggaren är "skicklig". Det kan vara en lång process där det kommer upp konflikter och svåra frågor,
- det kan vara svårt att ge tydlig information om vad IP är,
- det är viktigt att vara vaksam så att det blir den enskildes plan och inte verksamhetens.

Vad som kan göras ytterligare enligt de intervjuade

Ökad muntlig och skriftlig information, lättläst och tydligt skriftligt informationsmaterial, anpassad information och satsning på särskilda grupper där det kan tänkas finnas behov av individuell plan skulle enligt handläggare och verksamhetschefer kunna öka antalet personer som begär IP. Det är också viktigt att handläggarna ser möjligheterna med IP och att arbetet inte görs för komplicerat. IP kan behöva avdramatiseras.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

www.o.lst.se

